

The Origins and Essence of אבר

צדיק

לחי השמים וכיון שהודעתי את
 חי הארץ. והאחד שנדמה לו כענין
 מדבריות ובאוהלים חודש כח
 הוא מרמו על שליש מדבר. —
 יצחק אבינו, כי בישמעאל כד
 פארן ונאמר והוא יהיה פרא אר
 לימוד מדבר וכנ"ל מפני שג
 כלל בישוב העולם ואין לו ס
 פהלים חודש כאן וחודש כאן. י
 ד' מתחרט עליהן הקב"ה שברא
 ים דכתיב ישליו אוהלים לשו
 יסבי אוהלים במדבר ושוד
 ים והוא מפקיר עצמו כמד
 ו החמדות רעות. ולעומת זה יצ
 הכניס ענין הפקירות ומד
 יצחק אבינו ע"ה מרמו על תו
 אש דת למו ומדת יצחק א
 ר לעיל. והתורה נתנה במד
 זורה מתקיימת אלא במי שמי
 דבר וכמו שאמרו (במדבר רב
 דש עצמו ומפריש עצמו מתא
 הוה. וכדכתיב ביצחק והוא יו
 היה מנוגב מתאות וחמדות עול
 נדמה כדמות נוטי ספן ומנהי
 יש ים שהוא מרמו כנגד קדושת
 ידעו על תורה שבעל פה. ובצ
 שה הוא עשו והוא הכולל כ
 אמרו במדרש וכתוב הוי ה
 שת ימים הימיון. והיינו שרו
 אל העולם ולכסות כל העול
 שמכסה את היבשה בהתפשטות.
 ים פ' ב) על פני תהום זה ממלכת
 גדו בקדושה יעקב אבינו שה
 : לעתיד, כי מלאה הארץ דע
 מכסים. כי על ידי מדת הרע
 בקדושה ותורה. כי דעת, היי

פרי

במחבר חכמת המוח עם בינת הלב ונעשה כל
 סוף מלא קדושה כמו שהיה מתכסה כולו תחת
 הים. וזהו התורה שבעל פה שעל זה נאמר
 ויחבה מני ים. ובזוהר מרמו על מה שנאמר
 בעינות תהום רבה מבועי דחכמתא לתתא שהוא
 חכמה מאין סוף. וזה שנאמר לעתיד, כי מלאה
 ים, כמים לים מכסים. וזה שמרמו לנו המדרש
 המלאכים שנתגלו לאברהם אחר המילה רמוזו
 ים שהוא זורעו הם יסוד הקדושה מכל ג' חלקי
 שלם ויהיה להם הכח להכניס כל העולם
 לקדושתו יתברך שמו:

התנחומא

ריש פרשה זו ילמדנו רבינו
 כמה ברכות מתפלל אדם בכל
 יום? כו', והאריך בזה. ולכאורה אין לו שום
 סיבות לפרשה זו רק מה שסיים תדע שכל
 דרכיו חסד כו', ובאמצעייתה בקר את החולה כו',
 וה אין לו קישור לענין התפלה? אך הענין
 בפרשה זו מצאנו תפלה ראשונה שהתפלל
 אברהם אבינו ע"ה על סדום. שדורות הראשונים
 לא ידעו כלל ענין תפלה שיתפלל אדם לשנות
 הגזירה. ונח ששמע שעתיד הקב"ה להביא מבו
 לעולם לא עלה על דעתו להתפלל לבטל הגזירה.
 ואברהם אבינו כיון שגילה לו השם יתברך עונש
 סדום התפלל עליהם. ואף אברהם איתא בזוהר
 הקדוש (תולדות קלו ב) שלא מצינו שהתפלל על
 בנים ורק ביצחק כתיב ויעתר יצחק. ואף דאמר
 הן לי לא נתת זרע והוא לאו בגין צלותא הוי
 וכו', ואף שאברהם אבינו התפלל על סדום היה
 בשביל אחרים אבל להתפלל על עצמו לא עלה
 על דעתו. ותפלה הוא חלק ישראל כמו שנאמר,
 כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה'
 אלו קינו בכל קראנו אליו. ואף שהתפלל שלמה
 המלך ע"ה וגם אל וגו', היינו שישמע השם
 יתברך מפני קידוש השם כמו שנאמר "למען
 ידעון כל עמי הארץ את שמך וגו' ורק האבות
 שחדשו התפלה. וכמו שאמרו (ברכות כו:) תפלות

פרשת וירא

צדיק

רכה

אבות תקנום. ואברהם ויצחק נקראו גם כן
 ישראל כמו שאמרו (בראשית רבה ריש פרשת
 תולדות) ועיקר תפלה ביעקב דכתיב הקל קול
 יעקב קולו של יעקב נשמע בבתי כנסיות כו',
 כמו שאמרו במדרש. וזה הקל קל ה' קול קל ו'.

ובפסוק זו וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר
 עמד שם שמזה נלמד בגמרא שתיקן אברהם
 תפלת שחרית והתפלה הראשונה שהתפלל
 אברהם אבינו היה על סדום. ואף שידע השם
 יתברך שלא יפעול בתפלתו שלא ימצא אף
 עשרה צדיקים. מכל מקום הועילה תפלתו להציל
 את לוט. שממנו יצא דוד המלך ע"ה שנאמר
 מצאתי דוד עבדי ובמדרש רבה (פ' ג) היכן
 מצאתי בסדום. ודוד המלך ע"ה שורש התפלה
 שנאמר ואני תפלה והיה שליח צבור של כלל
 ישראל. ועל כן פתח המדרש בתנחומא פרשה זו
 מענין התפלה:

ואחר

כך איתא בתנחומא והשבת נתנה
 לישראל לקדושה לעונג ולמנוחה
 וכו'. חשב כאן ג' קדושת שבת שהם קדושת ג'
 הסעודות שנלמד בגמרא (שבת קיז סע"ב) מתלתא
 היום. דכתיב אכלוהו היום, והיינו לענג. כי שבת
 היום לה, היינו למנוחה כמו שנאמר וינח ביום
 השביעי על כן ברך וגו', ובמדרש תנחומא
 משאלות בראשית נוחו ביה, כי היכי דנחי ביה
 אנא. היום לא תמצאוהו בשדה, היינו לקדושה
 על דרך מה שאמרו (בראשית רבה פ' יא) וקדשו במן
 שלא ירד בו כל עיקר. ונכתב בכל אחד לשון
 היום להורות שכל סעודה אור בפני עצמו. וזה
 היום מלשון ויקרא אלקים לאור יום. שכל הג'
 סעודות כנגד קדושת ג' אבות וכל אחד אור בפני
 עצמו. יהי אור זה אברהם כמו שאמרו (בראשית
 רבה פ' ב). ויהי אור זה יצחק על דרך מה שנאמר
 בזוהר הקדוש (ח"ב קסו א) ובתיקונים יהי אור דא
 ימינא ויהי אור דא שמאלא. וכן ויהי אור דא
 ראש השנה דאיהו שמאלא והוא על פי מה

קדושת

לם, והוא מלא אמתו חן
היה מעלה אמתו לקדושה,
ק בעיני ה' אבל לא בעיני

but he
did not teach
more to
= so

משל דוד, כי דוד אמר "רצון יראיו יעשה" (תהלים
קמה, יט), השי"ת מנהיג העולמות כרצון
הנדיקים, והרשע נצודכננר היה רצונו להיפך
כני"ל.

Said
does
will of
his

וש רש"י ז"ל (ו.ו.) אף נח
האך יכול להיות זה, כי
נח איש נדיק תמים היה
למה לא היה מתפלל נח
לצאר, כי יש שני מיני?

low can
of say
not of
the little
ed little
ake? why
not of pray
to his 19?

ונח הגם שהיה נדיק גדול ותמים, היה
קטן בעיניו מאוד, ולח היה לו אמונה בעצמו
שהוא נדיק מושל ויכול לנטל הגזירה, אדרבה
היה חשוב בעיניו כשאר הדור, והיה חושב אם
אני אהיה ניצל בתיבה, ואני אין נדיק יותר
משאר הדור, המה גם כן ינללו, לכן לא היה
מתפלל על הדור. וזהו שפירוש רש"י אף נח
מקטני אמנה היה, רצה לומר נח היה קטן
בעיניו באמונה שהוא נדיק תמים שיכול לנטל
הגזירה, שלא היה חשוב בעיני עצמו כלום. וזהו
פירוש "הנני משחיתם את הארץ" (בראשית ו, יג),
רצה לומר הנני אעשה כרצוני, כי לא יש נדיק
שמתפלל לנטל הגזירה, לכן אני משחיתם את
הארץ, ואחר כך אמר "ואני הנני מקים את
צריתי אתכם" (שם ט, ט), רצה לומר אף על פי
שאין הנדיק מתפלל לנטל הגזירה, אף על פי
כן הנני מקים את צריתי אתכם.

of did
beloc
hussel
I
no
than
else

types
of מקיני

One who
was influence
above

One who
cannot
believe he
was influence
in a pile

יש הגמרא (סנהדרין צב):
'שירות ותשבחות, שגינה
דוד המלך ע"ה, מה זה
הנ"ל אחי שפיר, כי
והסריב צית המקדש, והיה
יכולין להפוך מדת הדין
א שמה יהיה נדיק ויתפלל
לכן אמר "וּכְמַנְצִיָּה עֲצִיד
רע" (דניאל ג, ג), וכמנציה
טוט עבד צהעולמות, ואין
ל הגזירה, כך היה מחשבת
בר מו"ל ביקש נצודכננר
ות, שגינה שירות של דוד,
לומר שירות שהוא להיפך

A
gets
from
his

והוא
wanted to
black any
קני
with strength
הוא

עוד יבואר אלה תולדות נח נח איש צדיק
תמים היה בדורותיו את האלהים
התחלך נח. נקדים תחלה לצאר פירוש רש"י
על פסוק (ו, ו) "ויצא נח אל התיבה מפני מי

המצול, פירוש אף נח מקטני אמנה היה. וצריך
להבין זה הפירוש, הלח הכחוז מעיד לעיל (ו,
ב) ויעש נח כאשר צוה ה', ועשה התיבה כמו
שפקד ה' עליו, משמע שהאמין צה', ואחר כך
פירש רש"י אף נח מקטני אמנה היה?

low can
of say
not of
the little
ed little
ake? why
not of pray
to his 19?

אך נצח לצאר בעזהשי"ת, כי ידוע (ספר
הגלגולים פנ"ז) כי כל ניצוני הקדושים יש להם
חשוקה לעבוד הצורא צ"ה, כמו המלאכים
ושרפי הקודש משחוקקים לעשות רצון הצורא
באימה וציראה. אך צריך להבין, לפעמים יש
להנדיק תאות הגשמיות לממון או לשאר תאות
עולם הזה, מאין צא הדבר הזה להנדיק להיות
מתאוה להגשמיות, כי נדיק אין לו תאוה רק
להיות עובד הצורא, מהיכן צא זה להנדיק
מחשבת תאוה כזה?

low is it
not sometimes
will
we a high?

אך נצוא לצאר, כי הנדיק מחמת שהוא
עובד הצורא, ומחזיר אחר הרשעים גם כן
להיותם מעובדי הצורא צ"ה, ומוכיח אותם
להכניס אותם תחת כנפי השכינה, ומכח זה
שהם מגזיחים את הרשעים לעשות רצון קונם,
צריך הנדיק ללחום מלחמות מצוה עם
החילוים, לצרר הניצונות שנפלו בקליפה עד
הנה על ידי מעשה הרשעים שהיה עושים,
והנדיק מעלה אותם לקדושה, ומזה צאה
להנדיק מחשבת תאות עולם הזה.

When trying
to bring
over to

e must
little the
to capture the
fly species

וזה פירוש המשנה (חגיגה פ"ג מ"א) חומר
צקודש מצטרומה, רצה לומר המשנה מקשה,
"חומר צקודש", מהיכן הוא צא דבר זה
חומריות, "לקודש", רצה לומר להנדיק שהוא
עובד הצורא, ואין לו רק חשוקה להיות עובד
הצורא צרוך הוא, מהיכן צא להנדיק דבר
חומריות? ומירך, "מצטרומה", רצה לומר מכח

very chaste
of in the
pen in
no does one
to is say
me to be
valued with
them?

om
ing to elevate
leaf

הם אז לא היה חשוב
 מאברהם אבינו ע"ה
 לומר כמ"ש ואנכי עפר
 בדורותיו. פרש"י יש
 אותו לשבח ויש
 כבר כתבנו מה שיש
 טוב מעיד עליו שהיה
 לם הנה מדת הצדיקים
 נבורתם בקדושתם להגן
 בידים מלבד אשר הגינו
 גם זאת כי צדקתם
 עד סוף להיות למחסה
 אברהם אשר בו נאמר
 לכבו נאמן לפניך וכן
 כי היה באחד קודם
 ה' אחד ושמו אחד
 באברה"ם. ובזוה"ק חסד
 ב' כלה יומין. כי בחסד
 מדת החסד מתפשט
 סוד של אברהם מתעורר
 זכם אברהם בבקר בכל
 וסד ויעקד את יצחק בנו
 הר (שם יח, כב) ואברהם
 כל הצדיקים גם אחרי
 עלינו. וכמו שאחז"ל
 צדיק מן המקום עושה
 כר לעולם להיות נשאר
 עם ההם העומדים ברומו
 עד להגן על הדור לד"ד.
 דותיו. צדיק לפני בדור
 ריו צדקתו רק בדור הזה
 ת לעד ע"כ איננו כמו
 הקצה לכן גם על דורו
 מי המבול. וזה שדרשו
 כי שיער הכתוב בשבח
 על דורו מאז יען כי לא
 לא הגיע יותר. ואלו היה
 להיות זכותו לדורי דורות

תפארת

נח

שלמה

כו

כמו שאר הצדיקים היה צדיק יותר והיה יכול
 להציל את כל הדור מכל זה. אבל כי כן בדורו של
 אברהם לא היה חשוב לכולם כי כל צדקותיו אשר
 עשה לא תזכרנה. אכן זכותו של אברהם אבינו
 עומדת לעד לדורי דורות:
 כי מלאה הארץ חמס וגו'. ופרש"י לא נחתם גז"ד
 אלא על הגול. לכאורה אינו מובן מה בכך
 שגולו הרשעים איש מאת רעהו ומה כל חייהם
 וממונם חביב לפני הש"י שהקפיד על ממונם
 שגולו איש מאת רעהו הלא כחיות היער נחשבו
 שטורפים וחומסים ואין חטא להם? אכן הנה
 מבואר במד"ר ששאל אברהם אבינו ע"ה את שם
 בן נח איך נצלתם אתם ממי המבול ומחרון אף
 הגדול שהיה בעולם ואמר לו שאיננו יודע דבר רק
 בזכות שרחמנו על העוף והבהמה והחיה אשר כל
 ימי המבול עסקנו בצרכם להספיק לכל אחד ואחד
 בזמנו ובזכות זה רחם עלינו ה'. ובאמת כן הוא כי
 ע"י שהתעוררו מדת הרחמנות במעשיהם הטובים
 על כל אשר היו בתיבה ע"כ התגוללו רחמים
 משמים עליהם אדם ובהמה תושבי ה' אדם בזכות
 בהמה וכן דוד המבול אלו היו להם רחמנות איש
 על רעהו עז מדה כנגד מדה היה מתעורר רחמנות
 ה' עליהם אבל כי מלאה הארץ חמס מפניהם ולא
 היה בהם רחמנות לכן נחתם גזר דינם:
 צהר תעשה לתיבה. הנראה לרמוז בזה כי אותיות
 התורה ניתנו לצרף כמו שאמרו יודע היה
 בצלאל לצרף האותיות כו'. והנה הצדיקים מצרפים
 האותיות מנגע לענג ומן צר"ה רצ"ה כמו שחותמין
 ביום התענית העונה לעמו ישראל בעת צרה ומיד
 נאמר רצה ה' כו' שנהפך הכל לרצון טוב. אבל
 בנח לא היה כך ונאמר לו צה"ר מן צרה שהיה
 מאיר לו רק לעצמו בפנים ולא על כל העולם.
 והבין:
 א"י צהר תעשה לתיבה. התורה מלמדת אותנו
 דרכי התפלה להיות העובר לפני התיבה
 כוונתו להתפלל רק על כבוד ה' לאוקמי שכונתא
 מעפרא. וזה צה"ר צ"ר ה' תעשה לתיבה לאוקמי
 ה' תתאה כמ"ש (שם מז, כג) ה"א לכם זרע. וכן דוד
 הוא אומר (תהלים קכ, א) בצרתה לי קראתי ויענני.

בצר"ת ה' מיותרת כוונתו על ה' צר"ת ה' קראתי
 ל"י. ופתח התיבה בצדה תשים. רמוז על פתיחת
 ההשפעות ופרנסות עוה"ז בצדה תשים זה יהיה מן
 הצד ולא לכוון בה לעיקר כי זה יבא ממילא
 כשתכוון ותעשה היחוד בכל תיבה וממילא
 יתמלאו כל העולמות שפע וברכה ופרנסה טובה
 וכל טוב. אמן:
 ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל והיה לך
 ולהם לאכלה. כי הנה ידוע מ"ש בשם
 הבעש"ט (שם קז, ה) בפ' רעבים גם צמאים נפשם
 בהם תתעטף כי בכל האכילות של האדם יש בהם
 נ"ק מובלעים בהם והם מצפים לצאת ע"י אכילת
 האדם בקדושה וז"ש הכתוב ואתה קח לך מכל
 מאכל אשר יאכל לתיקון הני"ק והיה לך ולהם
 לניה"ק לאכלה ולתיקון כי גם הם יעלו עמך:
 ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל והיה לך
 ולהם לאכלה. כי הנה ע"י אכילת האדם
 נעשים יחודים בעולמות העליונים כידוע. מאכל
 גימ' צ"א הוי"ה אדנ"י. וע"י אכילתו בקדושה
 מוריד השפעות יותר כמ"ש (שופטים יד, יד)
 מהאוכל יצא מאכל וזה ואתה קח לך מכל מאכל
 ועל ידי כן יהיה לך ולהם לאכלה ויתרבה השפע
 בעולם:
 יזכו לרב טוב כל המתענגים בה בביאת גואל לחיי
 העוה"ב. דהנה כתיב (תהלים קמט, ב) בני ציון
 יגילו במלכם יהללו שמו במחול. בני ציון הם
 הצדיקים שכל ימיהם הם מצפים רק לבנין ציון
 במהרה לכן הם נקראים בשמה. והם יהללו שמו
 במחול לעתיד כשיעשה הקב"ה מחול לצדיקים.
 וזהו יזכו לרב טוב כל המתענגים בה. פי' העושים
 תענוג לשכינה הרומז לאות ה' בזה שמצפים רק
 בביאת גואל שיבא במהרה בימינו והם לחיי
 עוה"ב:
 ויבא נח ואשתו וגו'. ופרש"י אף נח מקטני אמנה
 היה כו'. לכאורה יפלא לומר כן כאשר מ"מ
 דבר ה' עמו פעם בפעם ואיך יהיה מקטני אמנה?
 אך הנה נודע כי שגגה גדולה היתה לו שלא
 התפלל על הדור אולי הועיל להציל אותם משחת.
 והחסרון היה לו שהיה ברעתו שהוא קטן בעיני

The
 193
 info
 137
 100
 113

הש"י ולא עלה על לבו שיהיה הקב"ה חפץ בתפלתו ולא האמין זאת שהש"י ישמע אליו ויעתר לו אחרי שכבר נגזרה הגזירה. אבל חשב בלבבו שזה יהיה נגד רצון הש"י לבטל גזירתו. והאמת הוא להיפך כי זה חפץ ה' וזהו רצונו שיהיה הצדיק מבטל כל הגזירות וכמו שעמד א"א ע"ה ואמר (בראשית יח, כה) חלילה לך מעשות כדבר הזה. וכן משה רבינו אמר (שמות לב, יב) למה יאמרו מצרים. וכן הוא המדה מתחלת בריאת העולם כמאמרם ז"ל בתחלה עלה במחשבה לבראו במדה"ד וכו' ושתפו מדה"ר למה"ד. הכוונה בזה ע"ד שאמרו כי הצדיק נקרא שותף במע"ב כמו הדן דין אמת לאמיתו כאלו נעשה שותף וכיוצא בזה. והטעם הוא כי הצדיקים מקיימין את העולם כי הם מעוררים רחמים וחסדים תמיד ולבטל כל הגזירות קשות ובוזה הוא שותף במע"ב. וזה היה כוונת הבריאה מתחלה כאשר בכל מע"ב לא נזכר רק שם אלהים רק אחר שנאמר בהברא"ם אותיות באברהם מיד נאמר ביום עשות ה' אלהים מדה"ר עמו כי כן על הצדיקים שם הויה על פניהם תמיד כמ"ש (ישעיה מ, ה) וראו כל בשר יחדיו כי ה' נקרא עליך. וז"ש שתפו מדה"ר הם הצדיקים העומדים בפרץ להשיב חמתו מהשחית העולם. וז"פ נח מקטני אמנה היה ולא האמין בעצמו כי יועיל בתפלתו ובמד"ר איתא נח מחוסר אמנה היה כי אמונה שלימה הוא אמן ו"ה יחוד הוי' אדני' ו"ה מראש ועד סוף כי וא"ו רומז לצדיק כמו יעקב ויוסף תרין וויין בוויין תתקטר וכן הוא אומר באברהם (בראשית טו, ו) והאמין בה' ויחשבה לו צדקה והאמין אמן ו"ה הוא אמונה שלימה אבל נח היה מחוסר אמנה חסר וא"ו מן האמונה. לכן כתיב (שם ו, ט) את האלהים התהלך נח עמו יחד כמוכן. אבל באברהם כתיב (שם יז, א) התהלך לפני להיות בבחי' ותגור אומר ויקם. והבן:

ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ. כתבו הראשונים ז"ל כי יבש"ת אותיות תשב"י. והנראה בזה ע"ד שאמרו בשם רבינו הרב איש היהודי ז"ל מפרשיסעפחי ז"ל שובו שובו מהר בתשובה כי הזמן קצר ואין פנאי עוד להתגלגל כי

הגאולה קרובה. וזה הרמז בפ' ויצא ויצא ושוב ר"ל אף אם ח"ו יצא חלילה מהדת ר"ל. ושוב. יכול לשוב מיד עד יבש"ת המים. הרמז על ביאת אליהו התשב"י ועד בכלל כמ"ש (מלאכי ג, כד) והשיב לב אבות על בנים:

והקמותי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ. יל"ד כפל לשון הכתוב ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד ג' ושינוי הלשון בתיבות האלו צריך ביאור. אמנם הנה כבר נודע בזה"ק ובספרים כי ענין חטא דור המבול הוא שהוציאו ז"ל ר"ל כמבואר ברותחין קלקלו וברותחין נדונו. והנה ענין הפגם ההוא הוא ממחשב' ר"ל והוא פגם במזל העליון שהוא ג' הויות גימט' ע"ח גימ' מזל"א כיל"ח. אמנם הנה כן כתיב (תהלים לד, יז) פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם וגו'. הרמז עושי רע הוא מורה על העון ההוא ר"ל כמבואר בזה"ק שעון הזה נקרא רע ער בכור יהודה רע כו'. ואמה"כ כי פני ה' בעושי העון הזה שיכרת מחוט החיים העליון שע"י הפגם הזה נפסק המשכת חייו מאור העליון חיי החיים. ובתשובה הוא מתקן וממשיך האור במזל"א ומיחד ומאיר בדעת העליון ונעשה סוד חרב פיפיות להרוג כל המזיקין. והנה ע"ז הוא שרמזו הכ' והקימותי את בריתי אתכם הוא היחוד כיל"ח ולא יכרת כל בשר עוד שהוא תיקון העון הזה שנאמר בו כרת ר"ל כנ"ל. וזהו שנאמר כל בשר שהברית נקרא בשר כמ"ש ג"כ (ברכת אשר יצר) רופא כל בשר על זה כי בהתיקון והיחוד העליון על הפגם הזה רופא כל בשר שלכך נתקן ברכה זו באשר יצר. ואמר הכ' שלא יכרת עוד ע"י הפגם הזה מאור ג' הויות גימט' ע"ח שהוא גימט' מבול. ולכך לא יהיה מבול לשחת כי מי המבול היה התיקון לאשר מים העליונים יצאו חוצה אבל ע"י התשובה יתקן הכל וישפיע שפע ברכה מדעת העליון לנוה אפריון. אמן:

ומוראכם וחתכם יהיה וגו' (שמואל א, יז, כה) ויאמר איש ישראל הראיתם האיש העולה הזה כי לחרף את ישראל עולה והיה האיש

אשר יכנו גו' ויאמר דוד הפלשתי הערל הזה וגו' ויאמר לו העם כדבר ה' גו'. שאלת דוד מה יעשה מה שאמרו וכי אין די בשני' מה חדשו מברא הראוי לו הוא לפי ערך אין לו שכר. רק אם יהיו ידוע ששכר הוא לפי ה צערא אגרא. אבל אם יש לו תשלומין. והנה גלית ישראל. והנה לדעת המו עוד בתואר אדם ואמר: לא נאבד ממנו הצלם שידע שבעת הסתלק ממנו כמ"ש (תהלים מט, יג) נמו תואר אדם. היינו בין אד רק בני' ולזה אמר כי לו יגיע שכר להמכה אותו בטענה כי חילול כבוד אורייתא וקב"ה וישראל שנסתלק ממנו הצלם: בהמה. עוד אמר התענוג חרפת ישראל אין לו שוב מזה יותר מכל הנאות של הזה גו' לחרף מערכות ממנו השם אלהים לא ישראל לבד עדיין הוא א חד. וא"כ הרי הוא (שם הארי [גם] [ואת] הדוב מהם כי חרף מערכות אל כדבר הזה כה יעשה לא היה איש זה המוכה רא וק"ל: (מכתי"ק) במס' (סנהדרין קח, ב) ששמו חול בל לעולם) אשכחי אבא ה לא בעית מזוני. א"ל חו

הצדיקים ויהיו שארית בארץ לבריאת עולמו עד שאיבד את הרשעים ואח"כ נשאר הבריאה בסידורו הראשון בלי השתנות, כי רק איבוד הרשעים היה מסודר לפניו בלוח הבריאה וכאשר נבאר מזה במקום אחר. לכן פתח הפרשה הזאת בנת ובניו, כי הם היו היסוד לעונש הרשעים שמבלעדם לא היתה באפשרי להחריב עולמו כנ"ל:

ו"ש ישעיה הנביא ז"ל (נד, ט) כי מי נח זאת לי. ונקראו המים על שם נח כדרשת רז"ל (ב"ר לז) וכדאיתא בזהר מחמת שלא התפלל על בני דורו. ולכאורה קשה להאמין על צדיק כמו נח שיחדל מהעתיד לה' בעד כל יושבי תבל כל ק"ך שנה שעסק בבנין התיבה והתרה בהם תמיד? אבל נוכל לומר על פי דרכנו, שלכן נקראו על שמו כיון שעל ידי צדקתו הוא נשאר שארית בארץ ועי"כ שפך הקב"ה כאש חמתו על ראש רשעים כנ"ל, ולכן נקרא מי נח זאת לי:

ועל פי זה ניחא מה שאמרו חז"ל (ב"ר לב) בפסוק (בראשית ז, ט) ויסגור ה' בעדו, שהיו אומרים בני דורו אלו אנו רואים אותו נכנס אל התיבה אנו שוברים את התיבה והורגים את נח ובניו. ולכאורה הדבר תמוה, מה בצע להם כי יאבידו גם את נח ובניו ולא תשאר פרסה, והגם שהיו רשעים אבל לא היו טפשים ואדרבה כמ"ש בזהר שהבינו בשכלם כל דבר בשורשו למעלה למעלה, ולכן קשה שאין לך טפשות גדול מזה להאביד נח ובניו. אבל לפי מה שכתבנו ניחא, שרצו בהריגתם כדי שעל ידי זה לא תהיה שארית בארץ וממילא מוכרח שישוב ה' מזרון אפו ולא להחריב עולמו אחרי שהביטו אל סוף מעשה באצטגנינות שלהם שיברא את אברהם ויצחק ויעקב והבאים אחריהם, וזה בלתי אפשרי שיהיה השחתה ובריאה שנית כנ"ל, ולכן רצו להרוג נח ובניו כדי שלא יאבדו הם על ידם כנ"ל. ולכן אמר הקב"ה נראה דבר מי יקום:

איתא בזה"ק בראש הפרשה הזאת וז"ל, תא חזי נח איתחזי מיומא דאתברי עלמא למיהוי בתיבה בחיבורא חדא ולמעיל בה ועד לא איתחברו כחדא לא הוה עלמא כדקא יאות וכו' ותא חזי משיעורא דתיבותא אוף הכי גמי הוא עכ"ל. ולהבין הענין שמענו מאדמו"ר הצדיק מוהד"ב זלה"ה, כי שיעור התיבה הוא שלש מאות אמה אורך הוא מספר אות ש. חמשים אמה רחבה היא בגימטריא אות נ. ושלשים אמה קומתה היא גמטריא אות ל. הצירוף מהן הוא לשן. וידוע כי ברית הלשון רומז על הצדיק הבא אל התיבה היא המלכות ומתחבר עמה. וזה כוונת הוזה"ק משיעורא דתיבותא אוף גמי הכי הוא עכ"ל:

וי"ש עוד מלין לאלוה, דהנה היחוד הצדיק עם המלכות הוא בסוד יהוד הוי"ה עם אדני". אם כן יש לומר י' פעמים א' ה' פעמים ד' עולה שלשים קומת התיבה. ו' פעמים נ' עולה שלש מאות אמה אורך התיבה. ה' פעמים י' עולה חמשים אמות רחבה ואתי שפיר טפי כוונת הוזהר הק' הנ"ל. וכמדומה שכבר נכתב בספר מקובל אחד כדברי:

קנים תעשה את התיבה. במד"ר (ב"ר לא) אמר ר' יצחק מה הקן הזה מטהר את המצורע אף תיבתך מטהרתך עכ"ל. ונראה לבאר ההיקש, דהנה אמרו חז"ל רשעים מלאים חרטות, פירוש אפילו בשעת חטאם עובר עליהם ההרהור והחרטה כי הוא נשמת ישראל עמו. אכן אין בכח ההרהור הזה להחדילו מהמעשה אשר יעשה אפס כי נעלם מקומה במחשבה דקה מן הדקה. וצורך הענין מה שברא היוצר הרהור תשובה זה, כדי שיעשה רושם קצת שעל כל פנים יוכל לשוב אח"כ הגם שעשה רשע ופשע. וזה היה הענין ז' מלכין דמיתו שעלה אורם למעלה, דהיינו שעל ידי זה נרשם ונפעל שיבא אח"כ עולם התיקון שיתחדש כנודע. וכן ענין הרהור חרטות הרשעים כנ"ל והבן. וכן דוד המבול כאשר פגמו וימחו מן

הארץ ולא נשאר מי שיעשה רשע העולם, וישאר אך נח הוא הצדק מורה על הסתלקות הצדיק כנודע, והיה הכנה לעולם החדש והנה עולם המחשבה נרמז ב וכשכ"א כלול מעשר עולה ק"ן כמו קן המטהר את המצורע. חכמה קנה בינה

ויאמר ה' לנח בא אתה וראיתי צדיק לפני ב לא נאמר תמים כי מקצת שבו וכולו שלא בפניו עיי"ש. ואפ"ש אחר על השינוי שחסר כאן מלת לעיל בראש הפרשה. דהנה ר בפסוק את האלהים התהלך נח לתמוכו, אבל אברהם כתיב בו לפני והיה תמים. לפי זה נוכל נח לא היה צריך סעד לבחון מתחוק מעצמו והלך בצדקתו. תמים שהוא מעלה היותר גבוה צריך סעד מאת ה' לתומכו ול הכתוב הבדל מעלתו מבחינת כתיב נח צדיק תמים את האלהים היה צריך סעד, מה שאין כן בתהלך לפני והיה תמים, ה' סעד אפילו לבחינת תמים. משמיענו כי לבחינת צדיק גם סעד לתומכו, לכן כתיב כי לפני, הרי לפני דייקא שלא ממילא משבחו רק בבחי' ולא תמים:

ויבא נח וגו' מפני מי ה נח מקטני אמנה היה שיבוא המבול ולא נכנס ע' עיי"ש. והענין תמוה נח הצדיק אמונה בבוראו יתברך, ואף

ספר יצאנו עם פי רבין י"ח

שונים רש"י רש"י פרושי אבות פרק שלישי הראשונים רמב"ם מט

חיים בלענו. כל אחד ואחד את חברו. איש אל רעהו. הרי כאן שנים. (בסוף משנת ר' חלפתא מצאתי כתוב בפירוש רש"י וז"ל:) לא מציינו במשנה פתוב יידים, אבל אנהנו רגילים לומר יידים. כמו (במדרש לג. נו): "כאשר דמיתיי". כלומר, שהוא מחשב בדברי חיים בלענו. רבי חנניא בן

ו: "וזכר את בוראך" - זה ה' בקורד. מאין באת? מטפה הולך שם למקום עפר רמה בת. [כמו שנאמר (ירמיה כט, ו): "ודרשו את שלום העיר אשר הגלית אתכם שמה"]. אפלו באמות העולם. שפן מציינו, שהיו נודרין נדרים תרבות בשבילם. וכמו שמצינו בשבועים פרים שהיו ישראל מביאים בקח על שבועים אמות (סוכה נה ע"ב).

תרדיון אומר: שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א): ובמושב לצים לא ישב. אבל

עברה: דע מאין ודין וחשבון. מאין למקום עפר רמה? לפני מלך מלכי זבנהים אומר: הוי ה, איש את רעהו

רבינו יונה

שבגוף מתערב עם טבע הנפש, ואם אינו יכול להתגבר עליו לשכח הדבר לגמרי, על-כל-פנים יתגבר עליו להתישן בדבר, שהוא קצת השכחה, שמסיר רב הבושה; אך בהיות הנפש לבדה אין שכחה לפניה, כי כלה זכה וברה ואין שום טבע גשמות בתוכה, וכשמתיבשת לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא, לעולם ולעולמי עד תעמד בבושה כאותה שעה (שמעמד) [שהיתה עומדת] לפניו, וכמו הפעם ההוא תעמד מבישת לעולם; וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ב עה, א): אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה בלמה. לכן על-כל-פנים, מי שמעלה על לבו דברים אלו, לא יבוא לידי עברה לעולם:

ב. רבי חנניא סגן הכהנים אומר: הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאמלמלא מוראא איש את רעהו חיים בלענו. זה הענין רוצה לומר, שיש לאדם להתפלל על שלום כל העולם ולהצטרך בצער של אחרים, וכן דרכן של צדיקים, כמו שאמר דוד, עליו השלום (תהלים לה, א): "ואני בתלותם לבושי שק, עניתי בצום נפשי", שאין לאדם לעשות תחנוניו ובקשתו לצרכיו בלבד, אף להתפלל על כל בני-אדם שיעמדו בשלום, ובשלומה של מלכות יש שלום בעולם. רבי חנניא בן תרדיון אומר: שנים שהיו יושבין ואין ביניהם דברי-תורה הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א, ו): "ובמושב לצים לא ישב". שני ענינים נקראו ליצנות: האחד - לשון הרע; המדבר רע על חברו להכלימו ולהכזותו בין אנשים ולהחזיקו נבזה בעיניהם ונמאס, וזהו מן החטאים הגדולים אשר יחטא האדם ואשם, ואין מדה זו כי אם (בגדר) [בגבר] רע מעללים, ועליו אמר שלמה המלך, עליו השלום (משלי כא, כד): "זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון" - רצה לומר, כי שתי מדות אלו הרעות, זדון ויהרא, שתיהן נכללות בלץ. זד, הוא המדבר רע על חברו ומבזה אותו בפני העולם, ואין זדון בעולם גדול מזה, שרוצה שכל העולם ישנאוהו ולא די לו בשנאתו אותו; ויהיר הוא במחשבה, שאין אדם נחשב לפניו לכלום, ומדבר עליו בדרך הבזיון. והמכתב בשני דברים הללו, לץ שמו. ושמו תאמר: איננו שומר לשונו, אף דיני אסורים, לא יחטא בהם - על זה אמר "עושה בעברת זדון"; זה הגבר אשר לץ שמו, כאשר יבוא אל המעשה, ככעס ובאכזריות יעשנו, כי הליצנות מורה עליו שהוא רע מעללים בלי ספק. ושלמה המלך, עליו השלום, היה מנחם לשומעים הרפת הליצנות ואינם משיבים, ואמר (שם ג, לד): "אם ללצים הוא ללץ, ולענוים תתן חן" - רוצה לומר: המתלוצצים ממך, הקדוש-ברוך-הוא יתלוצץ מהם, ויותר יפסידו הם בליצנות ממך השומע; ולענוים, השותקים וסובלים אותם ואינם משיבים, הקדוש-ברוך-הוא יתן להם חן. אבל הכתוב שאמר (תהלים א, א): "ובמושב לצים לא ישב", לא

די עברה: דע מאין באת? מטפה הולך שם למקום עפר רמה בת. [כמו שנאמר (ירמיה כט, ו): "ודרשו את שלום העיר אשר הגלית אתכם שמה"]. אפלו באמות העולם. שפן מציינו, שהיו נודרין נדרים תרבות בשבילם. וכמו שמצינו בשבועים פרים שהיו ישראל מביאים בקח על שבועים אמות (סוכה נה ע"ב).

שעולי הגולה קראו ממעמקי־סבל ויאוש: „כשל כח הסבל והעפר הרבה ואנחנו לא נוכל לבנות בחומה? ישבת בחיבוקי־ידיים! לא השתתפת בסבלם של הלוחמים למען היהדות, ארץ ישראל והגאולה; מעולם לא הבאת קרבן אחד לטובתם. רק לשלומך וטובתך דאגת כל הימים, ורק למענך התפללת והעלית עולות. „ויהי כי הקיפו ימי המשתה, וישלח איוב ויקדשם, השכים בבוקר והעלה עולות מספר כולם, כי אמר איוב, ^{מח"מ 1234567}אולי חטאו בני וברכו אלהים בלכבם. הנשאת אף פעם תחינה בעד איש זר מתוך השתתפות בצערך? — לא! התדע, איוב, שהתפילה היא נחלת הכלל, וכי היחיד אינו בא אל המלך להתחנן לו ולבקש את צרכיו מלפניו לכד מאשר יגאל את עצמו מתוך בדידותו והסתגרותו ויספה אל הכלל? השכחת, כי התפילה היהודית נאמרת בלשון רבים — „לעולם לישתף איניש נפשיה בהדי ציבורא“ — התקשרות נפש בנפש והתלכדות לבבות סוערים. לא ידעת איך להשתמש במטבע התפלה שנקבעה על־ידי האומה, לכלול את עצמך עם הרבים ולשאת בעול הזולת. איוב, אם יש את נפשך לדעת את תורת תיקון־היסורים, עליך להשיג את סוד התפילה המקרבת את ה„אני“ אל הזולת, לשנן בפיך את נוסחתה המקורית המשתפת את הפרט בחווית הכלל ולהבין את האידיאה של חסד המתגשמת על ידי המתפלל בהעלאת יחוד אישי ליחודות צבורית. בפיוזר אגורות נוקשות שנתברכת בהן בשפע לא תצא ידי חובתך. רק על־ידי התפילה בת חווית־הסבל הכללי תיושע. את תורת־החסד לא הבנת ובזבזת את ברכתי אשר צויתי אליך. השתדל עתה להשיג את תורת־הסבל. אולי תתקן עכשו, מתוך צער ועגמה, את אשר חטאת לפניך מתוך הרחבת־הלב וגיל מדומה.

הקב"ה אומר לחברי איוב: „ועתה קחו לכם שבעה פרים ושבעה אילים ולכו אל עבדי איוב והעליתם עולה בעדכם ואיוב עבדי יתפלל עליכם“. הנני מנסה את איוב עוד הפעם. ייבחן נא בפומבי; היודע הוא להתפלל עתה על הזולת ולהשתתף בסבלו? הלמד דבר־מה בשעת פורעניות וחרון־אף? האם סיגל לעצמו מטבע חדשה של התפילה הכוללת והמקיפה את הרבים? אם יתחנן בעדכם, או תבוא גאולתו וגם גאולתכם — „כי אם פניו אשא“. אז תדעו, כי איוב נפדה מן המיצר האיגואיסטי ונכנס למרחב הסימפטיה עם הציבור וההצטרפות לזולת, וכי ההתבדלות הופקעה, ובמקומה הופיעה ההתחברות. הפלא הגדול התרחש; איוב עמד פתאום על טיבה של התפילה היהודית. הוא גילה בשעה אחת את לשון הרבים, את מדת־החסד הסוחפת את האדם מרשות־היחיד לרשות־הרבים. הוא התחיל לחיות את חיי־הכלל, לכאוב את מכאוביו, להתאבל על אסונו ולשמח בשמחתו. יסורי־איוב מצאו

ר' שלמה וואלף זצ"ל

שיעורי חומש

פרשת וירא

קעא

וישמע אלקים את קול הנער (כא, יז).

וברש"י: "את קול הנער - מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל". ומקורו בדברי חז"ל (בר"ר נג, יד) ופירושו המפרשים שם שתפילת החולה על עצמו נשמעת יותר "כי הוא מתפלל מתוך צרתו וקרוב ה' לנשברי לב". היינו כיון שהחולה מרגיש בצער עצמו הוא מתפלל מעומקא דליבא, משא"כ אחר, שאינו מרגיש את הצער כל כך - אין תפילתו כל כך מעומק הלב.

הגדר של תפילה הוא שאדם מרגיש באפסות המוחלטת של כחותיו, וכל עזרתו מגיעה רק מהקב"ה. הרגשה זו יש לחולה יותר מלאדם בריא המתפלל עליו, ולכן תפילתו יותר מתקבלת. רבינו יונה (שערי תשובה א, כז) אומר שלבעל גאווה אין סיעתא דשמיא, כי בעל גאווה מרגיש את עצמו ל"יש" ולא נכנע לקב"ה.²⁰ זה אותו הגדר. הגר"א (ביאור אגדות ב"ק צב, ב) אומר שיש לילדים השגחה מיוחדת, אצלם רואים נסים כל יום. בכל יום ילדים נמצאים בסכנות, והקב"ה מצילם, וזה מפני שהם יודעים שהם תלויים באחר - לא בוטחים בעצמם.²¹

ואמנם כדי להתפלל על אחרים צריך להיות בעל מדרגה. חז"ל (ברכות יב, ב) אומרים על תלמיד חכם שחלה "צריך שיחלה עצמו עליו". הרב מפוניבז' ז"ל סיפר שהוא בא פעם לראות את החפץ חיים, ואמרה לו הרבנית שימתין קצת. הרב שמע מהחדר השני צעקות ובכיות, והוא נבהל ורץ לרבנית ושאל אם יש איזו סכנה ואולי צריך עזרה. ענתה לו הרבנית שבקשו מהחפץ חיים להתפלל על יולדת, ולכן הוא מתפלל ובוכה. הרב מפוניבז' התפעל כיצד אדם יכול להתפלל ולבכות ככה על אשה שהוא בכלל לא מכיר. הרב נרעד מזה והחליט, שאדם שיכול להתפלל בצורה כזו על השני - זה יהיה הרבי שלו, והוא נשאר שם.

[ג' פסוקים בפרשה זו בעניני תפילה]

א. ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך (כ, ז). כאן ציווי התפילה בעד הזולת.

ב. וז' פקד (כא, א) וכתב רש"י: "כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה".

ג. את קול הנער (כא, יז), וברש"י: "מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל".

שכל, כי חסד צריך לעשות עם לבקר, אין זה חסד. איש שהוא יו לחסד, הוא לא בעל חסד של כרח הדעת, ולא מכחות, דחפים בהרגשים וכחות פנימים אלו, עוררו את השכל, אלא ששכלו שכל גזר שאין מקום לחסד כיון זכה רגע אלא מיד משלחו. ולא יו שהיתה בעקידה, כך השכים מרחמנות בגלל שהוא חולה -

אצלו היום כבר שבעה אנשים שאין זו הדרך הנכונה, כי צריך לה לבנו, מגיע לו לדוגמא עשרים משולח עבור ישיבה מגיע לו ולה, כיון שהראש ישיבה בעצמו חשבון.

כניסה בו שרה עין רעה ואחזתו שלפני יעקב אבינו לא היתה בא ע"י שהכניסה בו שרה עין

כי רואים שאח"כ נגלה אליה קטורה על שם שמעשיה נאים ביה? אלא כיון שיצאה מבית זור לבית פרעה אביה, ומחשבה ושו שהיא נחלשה באמונה, וזה

20. ח"ל: "בעל גאווה נמצא ביד יצרו כי אין עזר ה' עמו אחרי אשר הוא תועבת ה'".
21. עיין עוד להלן בפרשת ויחי (מו, לא) ובדברי רבינו ז"ל שם.

הערה

מ"ה's intense effort for a goal he didn't even know!

מכת"י

ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך. י"ח, ג'
עיי' ברמב"ן שמדבריו משמע שבשעה שאמר להם א' הבין שהם מלאכים^(ד), {ויל"ע}
איך מיישב א"כ מה זה יוקח נא מעט מים, ומה שייך דרשת חז"ל על ורחצו רגליכם,
וכדומה הרבה הערות.

★ ★ ★

וימחר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח
סלת לוש וועשי עגות. י"ח, ו'

שלש סאים קמח סולת^(ה). עיי' במנחות דמשיעור שלש סאים נפיק עשרון אחד
סולת אחרי ניפוי בשלש עשר נפות^(ו).

★ ★ ★

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. י"ח, כ"ג ←

בודאי ידע אברהם ממעשיהם הרעים של אנשי סדום קודם שאמר לו ד', שהרי
לא רחוק מהם ה' דר". ואח"כ כשאמר לו ד' זעקת סדום ועמורה כי רבה, ואפילו הכי
לא מנע מלהתפלל עליהם ולבקש רחמים, דניכר מבין הפסוקים שטענת חמישים צדיקים
ארבעים שלושים על כל אנשי סדום. וזהו לימוד גדול ומופלא עד למאוד שמחוייבין
להתפלל בעד הצלת רשעים ג"כ, ויש בזה כמה הגדרות גדולות^(ז).

Davening for
רשעים

משלש סאין, ע"כ. ועוד תנא במתני' שם העומר
היה מנופה בשלש עשרה נפה. פרש"י, העומר,
דאותן שלשה סאין היו מניפין עד שהיה עומד על
עשרון. עכ"ל.

ז. ואשכחן להדיא, דכבר לזט ידע זה, מדכתיב
(י"ג, י') וישא לוט את עיניו וירא וגו', ועוד כמה
קראי על זה שם.

ח. ברבנו בחיי (ו', י"ד) כתב וז"ל, וכאן הבין שואל,
כיון שהיה נח צדיק תמים כמו שהעיד עליו הכתוב
והוא המוצא חן בעיני הש"י, למה לא היה מתפלל
על בני דורו ויחזירם למוטב, כמו שמצינו באברהם

ד. וז"ל, אדני אם נא מצאתי חן בעיניך, מצינו אותו
בספרים קמוץ. והנה קראם בשם רבם באל"ף
דל"ת, כי הכיר בהם שהם מלאכי עליון כאשר
יקראו אלקים ואלים ולכן השתחוה להם ארצה,
ע"כ.

ה. ההערה ברורה דקמח אינו סלת, וכיון בדבריו
לרמב"ן וז"ל, ועל דרך הפשט, מהרי שלש סאים
קמח לעשות מהן סלת, והנה הוציאה מכל השלש
סאין סלת נקיה מעט, עכ"ל. ועיי' ב"מ (פ"ז ע"א),
ובכלי יקר.

ו. במתני' מנחות (ע"ז ע"ב) העומר היה בא עשרון

ויאמר אל נא אדני
איש אוציאה נא אתי
האל אל תעשו דבר

מן הדין בודאי לא
עשה ככה^(א). כתיב בתור
להבין מאי טענה היא
סוף לא עלתה יפה בבט

אבינו כי מיד שהודיעו הקב"ה
שהיו רשעים גמורים התפלל
לבלתי השחיתם וכו' כן ה'
והנביאים שהיו נגשים אל ה'
בני דורם, וכן ראוי לכל פת'
הדור. ותשובת הדבר כי מ'
להתפלל בעדם לא במרד ו'
שהיה יודע שקיום העולם ב'
התיבה לא היו כי אם ח' נח
ושלשת נשי בניו, ולפי שלא
ראוים שינצל הדור בשבילם,
עשירי את נפשו ונפשות ביתו
להתפלל עליהם כיון שלא הי'
בכאן נתן להם זמן ארוך ש'
ק"כ שנים, ויתברך שמו ש'
אא"כ הוהיר. עכ"ל.

אמנם עיין בזוהר בראשי
היתה תביעה על נח שכשי
שהושחת העולם התחיל לבו'
שהיה לו להתפלל קודם לכ'
ונקרא המבול לשמו כמו ז'
בזוהר חדש (פרשת נח ל"ט ז'
בין נח שלא התפלל על
שמתפללים. ואולי שיש תב'
להתפלל על דורם גם באם בו'
זכות מסייעת.

עליו שור - חלק טו (ה' אלמנה וולדנה 1835)

מבוא לשער רביעי רנג

ונטל ממנו אחד ממשים בחליו: היש קץ לגודל הישועה שהנושא בעול עם חברו מושיט לסובל זה? אבל זה הנושא בעול עצמו, אשר הכין את נפשו להרגיש ממש עם הזולת - בידו המפתח לאוצר החיים, כי רק לו מתגלה צורתו האמיתית של העולם. כי בעומקו של העולם מקננת מדה אדירה של שאת בעול עם כל קשה-ייום, עם כל צער וכאב:

← "אמר ר' מאיר: בשעה שאדם מצטער - שכינה מה לשון אומרת? קלני מראשי, קלני מזרועי! אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים". (סנהדרין מו, א)

השכינה עצמה סובלת עם כל מצטער שבעולם, - "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו), אם צדיק אם רשע, על צער גדול ועל צער קטן. ואם השכינה כך - האדם לא יהיה נושא בעול?

אכן: היסוד והשורש לכל מצוות בין אדם לחברו הוא זה, לא רק להיטיב ולמנוע נזק, אלא לשאת בעול, "לתת לב להתבונן בצרתם", ולא להעלים עין! את הכל מקיפה מידה זו, את העשיר ואת העני, - כי הדין והכאב אינו מדלג על העשיר כשם שהוא פוקד את העני! - את החי ואת המת: כל הלכות אבלות אינן אלא הלכות של הרגשה במצבו של הנפטר, הנמצא במצב של דיני-שמים, איום ונורא, וכפי שלבי הדין כך חומר האבלות: יום הקבורה (שהוא תוקף הדין) - מדאורייתא, שבעה, שלשים, שנה ראשונה - אנו מלווים את הנפטר בכל המצבים של דין, ונושאים אתו, ומשתדלים להקל את דינו בדרכים של ברא מזכה אבא וכדומה.

← את הצדיק ואת הרשע מקיפה מדה זו: הצדיק סובל - אנו נושאים אתו. הרשע סובל - ואנו נושאים אתו. הרשע חוטא - ואנו נושאים אתו ומתבוננים באחריתו כי מרה היא. ומה נואלו האנשים המדמים בנפשם כי את הרשע יכולים לדון בקלות למחיית שמו ר"ל - אין זאת כי אם שנעלם מהמון העם מה איום הוא, שיימחה שמו של אדם מכל וכל!

אדמו"ר מאור עינינו הגה"ח מרן ר' ירוחם זללה"ה סיפר מרבו, הסבא קדישא מקלם זללה"ה, כי ביום שבת קודש תמיד זהרו פניו בהוד קדושת השבת. פעם אחת נבהלו התלמידים לראותו בשבת כביום-חול, וזיו השבת נעלם כליל מעל פניו, כך בליל ש"ק, ובכל אותה שבת. במוצאי-שבת, אחרי ההבדלה, נאנח ר' שמחה זיסל ואמר: "פרץ סמולנסקין * מת - מי יוכל להתבונן ולהכיל צער הנשמה בבואה לעולם האמת ובעמדה בדין!"

אכן - מי זה אינו נושא בעול עם כל נברא! ולא רק עם האדם, כי גם עם השכינה עצמה! כמה תפלות אנו מתפללים על קידוש שם שמים בעולם, כי "לא לנו ה', לא לנו כי לשמך תן כבוד, על חסדך ועל אמיתך!" כי בעצם זהו כל ענין התפלה, לבקש על גילוי כבוד שמים בעולם, ומובא בספרים כי גם המתפלל

* אחד ה"משכילים" בדור ההוא, המפורסם בשנאה עיוורת לתורה ולומדיה.

אסוד ביתו, דרך נת שונות בדרך להשתרע שיגרה ביותר, המשימה זה - לאדיבות

ו לחקור מראש, טובן רוחני? נושא בעול עם

דד בחדרי רוחו הרבתו. חיזוק יש

אם בסבל אחר, אין חבוש מתיר אבים לו יסוריו, ה עמהם, מילאה והנה - פגעה ביסוריו. "ומפני

של בדידות. לא יכלתו ברוחניות סבל ורעות-רוח, ד אלקים בחזקה ו הנורא.

הן לי מכיר, אבד שמך..." (תהלים

נפשו במסגר:

ול: להרגיש אתו ות ככלי בדידותו,

אמונה בתפילה - ר' יעקב קאניצקי זצ"ל

מג

תפילה וברכות

תפילה

אמונה בתפילה ←

let works!

סיפר הרב יעקב מיכאל הירשמאן שליט"א וראש כולל אברכים בטורונטו, מתלמידי הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, והוא היה אחד מן המלומים את ארונו של הגאון זצ"ל לקבורתו בארץ ישראל, ואותה שנה נעצרו הגשמים בארץ ישראל והיתה צרה גדולה לכל יושבי הארץ, והיה שם זקן אחד שאמר שיש לו קבלה מזקני הדור שאם יש עצירת גשמים וצדיק מת באותו הזמן, אז בעת הקבורה קוברין עמו "סמרטוט רטוב", וזהו סימן שיתפלל הצדיק בעד הגשמים. וכן עשו בקבורתו של הגאון זצ"ל, ובלילה אחר הקבורה ירדו גשמים חזקים עד מאוד. וכאשר סיפרו מעשה זה לרבינו אמר שהוא אינו מאמין שזו היתה סיבת הגשם, אלא הסיבה היתה שהתחילו בלילה זה לומר ותן טל ומטר בכל תפוצות הגולה, "און וואס מיינט איר, דאס איז א וואגען מיסטו!" (ומה אתם חושבים, שזה קרון של זבל?).

מנהג ישראל לומר ברכות השחר בעמידה

נוהגין לעמוד כשאומרים ברכות השחר, ואע"פ שלא מצינו מקור בשו"ע או במשנה ברורה לזה, ואדרבה בגמרא וברכות דף ס' ע"ב) משמע להיפך, דאיתא שם דכשיעור משנתו וישב על המטה יברך

וירא

וירא

ותכחש שרה לאמר לא צחקתי. בתרגום יונתן: ואמר מלאכא לא חדחלין ארום בקושטא מכחת. התרגום קשה להבין הלא כתיב ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה. הרי שהקפיד הקב"ה על שרה על שצחקה והאיך אמר לה המלאך שלא תירא. וי"ל לפי דברי אב"ז ז"ל לתרץ הקושיא שמקשים איך יתכן ששרה אמנו שהיתה יותר נביאה מאברהם תצחק ותאמר כדברים האלה. ותירץ דאיתא דכאשר צדיק או מלאך מבטיח לאדם איזו הבטחה טובה צריך ליזהר שלא ישמע אדם שאינו הגון, דאז עלול ההבטחה להתקלקל ח"ו מעין הרע שלו. ואם שמע מאי תקנתיה, שישחק מאותו הבטחה ויאמר בפניו כי אין שום ממש בה עכ"ל הק', ולפי זה מיושב התרגום, כי שרה מה שצחקה, לפי ששמע ישמעאל מה שאמר המלאך ופחדה שרה מעין הרע שלו, לכך צחקה, ואמר לה המלאך, שלא תירא ממה שצחקה, לפי שגרמה בזה שההבטחה תקויים.

המכסה אני מאברהם וגו'. ופירש תרגום ירושלמי: המכסי אנא מאברהם רחמי ית מה דאנא עביד. ונראה לפרש תיבת "רחמי", דאיתא בגמ' (ברכות כו:): אברהם תקן תפילת שחרית, דכתיב: "וישכם אברהם בבוקר אל המקום וגו'". וקשה, הלא כתפלה זו לא פעל מאומה, ואיך לומדים מזה לחייב אותנו בתפלת שחרית שאנו מתפללים על צרכינו? אמנם ידוע כי בכל דור יש ל"ו צדיקים, כמנין "לו" איחל; ואף כי בענין סדום לא פעל, אבל בכ"ז פעלה התפלה עד סוף כל הדורות, שבזכות הצדיקים יסלח לכל העם, כאשר הבטיחו השי"ת: "אם אמצא בסדום וגו' ונשאתי לכל המקום בעבורם". וזה הפירוש: המכסי אנא מאברהם רחמי, שעל ידי תפלתו יתעוררו חסידים ורחמים עד סוף כל הדורות. (א)

Why use ES the source for אברהם? אברהם? אברהם? אברהם?

(א) בזה יש לפרש המשך הפסוקים: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ". ואיתא במד"ר: ר' תנחום בשם ר' ברכיה בשרו שאין העולם חסר משלשים צדיקים כאברהם (כמנין "יהיה"). ע"כ. ולפ"ז נמצא ד"גוי גדול" הכוונה לצדיקים שיעמדו בכל הדורות. וזהו דכתיב בהמשך הפסוק: "ונברכו בו כל גויי הארץ", שהצדיקים שבכל הדורות יתברכו בזכות תפלתו שהתפלל כאן.

ובזה יש לפרש גם בברכות (דף ו:): א"ר הונא כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו'. ואברהם מנא לן דקבע מקום, דכתיב: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם". ע"כ. ולפי ד"ק מובן, דתפלתו פעלה עד סוף כל הדורות שלהמתפללים במקום קבוע יהיה אלקי אברהם בעזרם, היינו דמה שאברהם התפלל אז

כי ידעתיו למען אשר ומשפט. ויש לדקדק הלכות שבת (סימן רצ"ו) ואת ביתו אחריו" זה ב"ח, בנו ת"ח, שוב אין תו"כ כתיב "ושמרו", שו"ת יפסוק לעולם.

וישכם אברהם בבוקר תפלת שחרית על סדום לא נתקבלה כן להתפלל אל ה'.

ולך לך אל ארץ המוריה חיתא: שתי פעמים

דכתיב: "ולך לך אל ארצך המוריה". וי"ל, דאיתא תהיה כולה קדושה כקדושת ירושלים, ולפ"ז יתפרש המדרש, דזו היתה עיקר הכוונה, לבוא, שאז תתקדש כן

ולכן אמר המדרש: הוי רמז לו גאולת ישראל המוריה, ותיקרא ארץ לעבודתו ית' באמת בב' ימים

יועיל להבא. וזה הרמז בגמרא (יומא ד' ע"ב) דכתיב: "וה' אמר ה' ועצום", וזה כד"ק.

השפע, כי ה' בג' ציורין שלה גימ' חלב, עם ב' הכללות, כידוע ליי"ח (ב):

צח הענין מה שנאמר בגמרא כמה פעמים, נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות (ברכות נח שבת לד ב"ב עה מנהדרין ק). מה הלשון נתן עיניו בו, ומה נעשה גל של עצמות. אך, הנה האדם אינו רואה עד היכן הפגם מגיע, אם עבר עבירה. והצדיק רואה, כי הצדיק יש לו עיני ה', כמ"ש (תהלים לד) עיני ה' אל צדיקים, שהצדיק יש לו עיני ה', ועיני ה' המה משוטטות בכל הארץ (זכרי' ד ד"ה ב טז), נמצא הצדיק רואה עד היכן הפגם מגיע. וזהו פי' הגמרא, נתן עיניו בו, כלומר שיהי' רואה בעיניהם של צדיקים. ונעשה גל של עצמות, גל מלשון התגלות, ועצמות מלשון (ישעי' לג) עוצם עיניו מראות ברע. דהיינו שהוא רואה מה שפגם, שהיה נסתר ממנו מקודם. ואין עונש גדול מזה, כשאדם רואה מה שפגם:

צט (דברים ג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר.

דהנה האדם צריך להתפלל בדביקות גדול להש"י, אך אם לפעמים יש עת, שאינו יכול להתפלל בדביקות, אל יאמר איני מתפלל כלל, מאחר שאינו יכול לכיון כראוי ולהתפלל בדביקות, והתפלה אינה מקובלת, וכמו שארז"ל (ברכות לד ע"ב) על ר"ח בן דוסא שהי' מתפלל כו' אמרו לו וכו' אמר להם אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע וכו'. וזהו ע"ד שאמרנו, אם בדביקות, שאזי התפלה שגורה ומרוצה בפיו, מקובלת. ואם לאו, ח"ו להיפך. אף על פי כן אל יאמר האדם כן, אלא יתפלל תמיד. ואם לא יוכל להתפלל בדביקות כראוי, יתפלל בכל כחו. כי בעת שיתפלל בדביקות כראוי, אזי יעלה כל התפילות עם התפילה ההיא שהתפלל כראוי. וזה, ואתחנן אל ה' תמיד, בין בדביקות בין שלא בדביקות. בעת ההיא לאמר, היינו בעת שאזכה להתפלל בדביקות, שהוא בחי' שגורה תפלתי בפי. והיינו בעת ההיא לאמר, שהדברים נאמרים ומרוצים בפיו מחמת שמתפלל בדביקות, אז יעלה כל התפלות שהתפלל עד עתה כנ"ל:

ק הנה הצדיקים אשר בכל דור ודור כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע אנו רואין בחוש הראות, שיש בהם צדיקים אשר מזגם ומבעם טובה מאד, וטובים המה לכל. ויש אשר הוא צדיק אמת, ואין מזגו ומבעו נוחה עם המון עם, ולפעמים נראה ממנו כעם וקפידה. הנה ידוע שכל צדקת הצדיקים הוא לוקח מאור התורה,

ובמעשים טובים של צדיקים, שצפה שיהיו צדיקים, שע"י מעשים טובים שלהם ימשלו בתפילתם, ויפעלו כל מה שירצו, ע"ד צדיק מושל יראת אלקים (שמואל ב כב) (א). וכל אחד מישראל יכול לבוא למדריגה זו, למשול בתפילתו. אלא שיש שני מניעות, האחת היא קודם התפילה, היינו שעומד להתפלל בגדלות, שהוא מיוחס גדול, או מחמת שהוא עמל ויגע בעבודת הכורא, ומחמת זה אי אפשר שיהי' ממשלה לתפילתו. רק צריך לשכוח כל זאת, ויהי' נדמה לו כאלו היום נברא, והוא יחיד בעולם. וזהו בחי' מנשה, לשון נשיון ושכחה. וז"ש (בראשית מא) כי נשני אלקים את כל בית אבי, זה היחוס. ואת כל עמלי, שעמל בעבודת הכורא: והמניעה השנית, היא בתוך התפילה. כי מחמת עוונות הראשונים במזיד, או שהרהר במזיד, נופלים לו מחשבות זרות בתפילתו, ומחמת המ"ז ג"כ א"א למשול בתפילתו. ע"כ צריך לשכח המחשבות זרות ע"י מחשבות קדושות של התפילה, ועי"ז, הזדוונות, דהיינו המ"ז, נעשין לו כזכיות. וזהו בחי' אפרים, כמ"ש (שם) כי הפרני אלקים בארץ עיני. פי' כי הדבר שהיה כעניות מקודם, דהיינו חרב ויבש, וע"י המחשבות קדושות נעשין לו כזכיות. וכשמתפלל בב' בחי' אלו, מנשה ואפרים הנ"ל, ובוודאי בא לידי ענווה ושפלות. ומן הענווה נמשך היראה, כמ"ש (משלי כב) עקב ענוה יראת ה', נמצא מתפלל ג"כ ביראה. והיראה נקראת מלכות, כשאחז"ל (אבות פרק ג) אלמלא מוראה של מלכות וכו', נמצא שהתפילה יש לה בחי' מלכות, ויש להתפלה כזו בחי' ממשלה. וזה תענוג של הש"י, ונתמלא רצון הכורא. ומה מתחילה שלא היה התענוג הזה, רק שהשי"ת צפה למרחוק, שיהיו צדיקים שיתפללו באופן זה, ומזה התענוג נברא העולם בעשרה מאמרות. כ"ש עכשיו, שבא התענוג הזה, שהש"י מחדש את עולמו בעשרה מאמרות, כ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. וזה פי' הפסוק, לי גלעד, לשון גל עד. שנתגלה התענוג שהיה להשי"ת קודם בריאת העולם, שעידן וקישט בתפילתן של צדיקים, כשיהיה לו הב' בחי' של מנשה ואפרים כנ"ל. מעוז ראשי, היינו שייגביר המחשבות קדושות. יהודה, היינו התפילה, כ"ש (בראש' כט) הפעם אודה. מחוקקי, ופרש"י ל' שררה ומלכות, היינו שיהי' להתפילה ממשלה, ויתגלה התענוג הנ"ל, ויחדש עולמו בעשרה מאמרות כנ"ל: ועשרה מאמרות הנ"ל הם יו"ד, יו"ד וד הנ"ל, נעשה ה'. ועשרה מאמרות נמשך מחסד, שנאמר (תהלים פט) אמרת, דהיינו המאמרות, עולם חסד יבנה. וחסד נקרא אל, שנא' (שם נב) חסד אל כל היום: וזהו פי' הפסוק, אלהים אל דמי לך. היינו, כשאתה רואה שמשם אלהים, נעשה

פי פרשות לפרשת זכור

ציאור הדברים, על פי מ"ש צעיקרים לפרש (ירמיה ע כב) אל יתהלל חכם בחכמתו דוקא להחזיקו לעצמו, ואל יתהלל גבור בצבורתו דוקא להחזיקו לעצמו, ואל יתהלל עשיר בעשרו דוקא להחזיקו לעצמו, כי אם בזאת יתהלל וגו', כי אני ה' עושה חסד, תורת חסד על לשוני, ומשפט להליל עשוק מיד עשוק, ולדקה באשר לי הכסף ולי הזהב (חגי ז ח), כמו כן חכם גבור ועשיר לא יחזיקו לעצמם, כי אם להטיב לזולתם ולא לעצמו בלבד, כי אם אל הכלל כולו, וכן כן צשפת → עבודה גם בתפלה חלילה לבקש לורכי עצמו, כי אם ללורך הכלל כולו, ועל דרך שפירשו לדיקים בשם אליהו הנביא (סנהדרין ל"ז ע"א) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה, הפרעיות מן הכיס של הלל, וזוה פירשתי (שם) אין בן דוד בא עד שיתייאשו את עצמם, (היינו שיטכחו ויתייאשו מלורכי עצמם), מן הגאולה מכח הגאולה, כי זה יהיה מערת לבס לבקש על הכלל ישראל לגאלנו במהרה צימינו, וכמזואר צדרינו בספר ייעב לב פרשת ויחי על הפסוק (בראשית מע א) האספו ואגידה לכם. זה הוא מדתו של הצרכים, כי היה חכם, ומחכמתו השפיע לזולתו, ויקרא בשם ה' אל עולם (שם כח לג), להודיע לבני אדם גבורותיו, והכניס רבים תחת כנפי השכינה, ובגבורתו הליל את לוע, ובעשרו השפיע לזולתו להכניס אורחים ולזונם ולכלכלם, ולגמול חסד עם כל באי שעריו, כי עיקר מגמתו היה ללורך כלל העולם, ועל ידי זה צרכו הקצ"ה, כי יש מפזר ונוסף עוד (משלי יא כד). זה שאמר הכתוב וה' צרך את הצרכים צכ"ל, בצחינת כל להטיב להכלל כולו, ולא להחזיק העוזה לעצמו. ח"ש המדרש הצרכים צרך את הכל, ומי צרכו הקצ"ה, כי כן הדין נותן מי שמשפיע ומטיב להכלל, הקצ"ה מטיב עמו להשפיע עוד, והבן חטא עמו ומחצ היה על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ומים, ולא

א זכור את אשר עשה לך עמלק (דברים כב ז). יש לרמז בזה מ"ש צוהר פרשת וישלח (ח"א ק"ע ע"ב) על הפסוק (בראשית לב לג) על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כלומר גיד דאיכו מנשי לבני נשא מפלחנא דמאריהון, ותמן יאר הרע רביע כו', ובני ישראל לא אכלין ליה, דלאו אינכו מסערא דליה, אצל עכו"ם אכלין ליה, דאינכו מסעריה ומינייה דמלאכים דלהון דאיכו ס"ס, בגין דאית צצר נש רמ"ח שייפין, לקבל רמ"ח פקודין לקבל רמ"ח מלאכין כו', ואית צצר נש שס"ה גידין, ולקבליהון שס"ה פקודין ולקבליה שס"ה ימיו שתא, והא תשעה באב חד מנהון דאיכו לקבל ס"ס, דאיכו חד מאינן מלאכין, ובגין כך לא יאכלו בני ישראל א"ת גיד הנשה, א"ת לאסגאה "תשעה" אב דלא יאכלן בני ישראל ולא ישתן בני ישראל דביה אחקף ואתחרב בית מקדשא, עד כאן דצריו. ח"ש זכור א"ת ר"ת "תשעה" אב, אשר עשה לך עמלק וגו', והיה צחינת וגו', ויהי רצון שיצנה המקדש במהרה צימינו אמן:

ב או יאמר זכור את אשר עשה לך עמלק (דברים כב ז). תיבת לך שפת יתר, דהיה די אי אמר אשר עשה עמלק וגו' אשר קרך צורך, ואנא ידענא כי לך עשה. והיה צחינת ה' אלקיך לך מכל אויביך, היה די אי אמר מאויביך מסביב ממילא כולם בכלל. גם אומרו למעלה (שם כג ו) ולא אבה ה' אלקיך לשמוע וגו' ויהפך ה' אלקיך ל"ך את הקללה לצרכה, וגם שם לך הוא שפת יתר, כי קאי על אומרו למעלה ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור לקללך, והבן. וי"ל צהקדם לפרש הפסוק (בראשית כד א) וצרכים זקן וגו' וה' צרך את הצרכים בכל. איתא במדרש (צ"ר פני"ט ה') וי"ל צרך את הכל, ומי צרכו הקצ"ה. י"ל